

Henryk PASZCZA*, Magdalena BIAŁAS**

Inwestycje początkowe w górnictwie węgla kamiennego w kontekście wzmacniania bezpieczeństwa energetycznego UE

STRESZCZENIE. W artykule tym przedstawiono uwarunkowania przyznawania pomocy na inwestycje początkowe w oparciu o Rozporządzenie Rady WE 1407/2002. Omówiono pomoc na inwestycje początkowe udzieloną Wielkiej Brytanii i Słowacji. Ponadto w związku z planowaną do udzielenia pomocą na inwestycje początkowe dla polskiego górnictwa węgla kamiennego, przedstawiono również projektowane procedury udzielania takiej pomocy w Polsce, zakres rzeczowy inwestycji zawarty w przygotowanych przez spółki węglowe strategiach funkcjonalnych na lata 2007–2015 oraz efekty wynikające z realizacji inwestycji początkowych.

SŁOWA KLUCZOWE: bezpieczeństwo energetyczne, inwestycje początkowe, pomoc dla górnictwa węgla kamiennego

Wprowadzenie

Bezpieczeństwo energetyczne każdego kraju jest sprawą priorytetową. Na świecie znajdują się znaczne zasoby tradycyjnych nośników energii, których udział w strukturze wytwarzania energii jest coraz większy. Węgiel jako najbardziej dostępne źródło energii, odgrywał tradycyjnie główną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego. Obecnie dzięki zastosowaniu nowych technologii i praktyk staje się bardziej czystszy źródłem energii.

* Mgr inż., ** Mgr — Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.

Aktualnie węgiel pokrywa całkowite zapotrzebowanie na energię pierwotną na świecie w ponad 25%. Około 38% ogólnej produkcji energii elektrycznej i 70% produkcji stali pochodzi z węgla. Udział węgla w produkcji energii elektrycznej w poszczególnych krajach oraz na świecie przedstawia się następująco:

- ❖ Polska – 95%,
- ❖ RPA – 93%,
- ❖ Australia – 78%,
- ❖ Chiny – 78%,
- ❖ Indie – 75%,
- ❖ USA – 56%,
- ❖ Niemcy – 51%,
- ❖ UE – 20%,
- ❖ Świat – 38%.

W UE, ze względu na ochronę środowiska, w ciągu ostatnich lat stopniowo odchodzono od produkcji energii na bazie węgla. Sytuacja taka doprowadziła do uzależnienia się państw UE od zewnętrznych dostaw nośników energii pierwotnej. Jednak w obliczu dużej niepewności dostaw ze względu na ryzyko polityczne i stale wzrastające ceny, a co za tym idzie, zagrożenie zaufania do importu energii pierwotnej, podjęto kroki w kierunku utrzymania tradycyjnych nośników w strukturze energii. Reakcją UE na bieżącą sytuację energetyczną było wydanie 8 marca 2006 r. Zielonej Księgi, która w bardzo dobitny sposób formułuje trzy zasadnicze cele:

- ❖ zrównoważony rozwój,
- ❖ konkurencyjność,
- ❖ bezpieczeństwo dostaw.

Ponieważ paliwa kopalne stanowią istotną część koszyka energetycznego w UE i na świecie, głównym kierunkiem rozwoju energetyki na świecie, jak i w UE, w kontekście zaspokajania części potrzeb energetycznych przez paliwa kopalne, jest wzrost sprawności elektrowni węglowych przy jednoczesnym spełnieniu wymogów ochrony środowiska, a zwłaszcza radykalnym ograniczeniu emisji dwutlenku węgla. Jednocześnie musi zostać zapewniona wysoka dyspozycyjność i niezawodność elektrowni, przy akceptowalnych kosztach wytwarzania energii elektrycznej.

Uwzględniając długookresowe prognozy zakładające prawie dwukrotny wzrost zapotrzebowania na energię do 2030 roku ważnym jest, aby produkcja węgla kamiennego pozostała istotnym elementem we wzmacnianiu bezpieczeństwa energetycznego Unii, które podkreśla generalna zasada ostrożności. W związku z powyższym – jak wskazano w wymienionej Zielonej Księdze, uwzględniając ryzyko bezpieczeństwa w tym sektorze konieczne jest podjęcie środków, które umożliwią zagwarantowanie dostępu do zasobów węgla i stad potencjalną jego dostępność.

1. Pomoc na dostęp do zasobów węgla w świetle aktualnie obowiązującego Rozporządzenia Rady (WE) 1407/2002 z dnia 23 lipca 2002

Ze względu na fakt, iż Wspólnota staje się coraz bardziej uzależniona od zewnętrznego zaopatrzenia w źródła energii pierwotnej, konieczne było podjęcie działań które umożliwiały zagwarantowanie dostępu do zasobów węgla kamiennego.

Reakcją na tę sytuację było wejście w życie dnia 24 lipca 2002 r. Rozporządzenia Rady (WE) 1407/2002 w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego. Rozporządzenie to w odróżnieniu od poprzednio obowiązującej Decyzji 3632/EWWiS z dnia 28 grudnia 1993 r. ustanawiającej wspólnotowe reguły pomocy państwa dla przemysłu węglowego (decyzji w sprawie węgla) wprowadziło nową kategorię pomocy tj pomoc na dostęp do zasobów węgla (art. 5). W artykule tym określono rodzaje i warunki przyznania pomocy na utrzymanie dostępu do zasobów węgla, w ramach której wprowadzono zapis dotyczący pomocy na inwestycje początkowe. Uwarunkowania otrzymania tego rodzaju pomocy są następujące:

- ✧ jest przeznaczona dla istniejących jednostek produkcyjnych, które nie otrzymały pomocy w trybie art. 3 decyzji nr 3632/93/EWWiS lub ją otrzymały po wykazaniu, że były zdolne osiągnąć konkurencyjne ceny w stosunku do producentów z państw trzecich,
- ✧ jednostki produkcyjne opracują plany operacyjne i finansowe, w których wykażą, że projekt inwestycyjny będący przedmiotem pomocy zapewni tym jednostkom rentowność ekonomiczną,
- ✧ pomoc nie przekroczy 30% ogólnych kosztów projektu inwestycyjnego, który pozwoli na osiągnięcie konkurencyjności cenowej w stosunku do producentów z państw trzecich.

Pomoc przyznana w tej formie może być udzielona najpóźniej do 31.12.2010 r., a wielkość tej pomocy będzie miała charakter malejący.

W rozporządzeniu założono, że prowadząc do jej znacznego ograniczenia, nie przekroczy kwoty zatwierdzonej przez Komisję na podstawie art. 3 i 4 Decyzji 3632/93/EWWiS na 2001 r.¹.

Pomoc państwa dla utrzymania dostępu do rezerw węgla w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego powinna być przeznaczona dla jednostek produkcyjnych, które mogłyby przyczynić się do realizacji tego celu na satysfakcjonujących ekonomicznie warunkach. Uznano, iż minimalny poziom produkcji węgla wspólnie z innymi środkami, szczególnie promocją źródeł energii odnawialnej, pomoże utrzymać udział krajowych źródeł energii pierwotnej, które znacząco zwiększą bezpieczeństwo energetyczne Unii.

¹ W drodze odstępstwa od przepisów, w stosunku do Państw Członkowskich przystępujących do Unii z dniem 1 maja 2004 r., całkowita wielkość pomocy dla przemysłu węglowego, udzielona zgodnie z art. 4 i 5, nie przekroczy w żadnym z lat następujących po roku 2004 wielkości pomocy zatwierdzonej przez Komisję dla roku 2004 r., zaś dla państw członkowskich przystępujących do Unii w dniu 1 stycznia 2007 r., ogólna kwota pomocy dla przemysłu węglowego przyznanej zgodnie z art. 4 i 5 nie przekracza, w żadnym roku po 2007 r., kwoty pomocy zaakceptowanej przez Komisję zgodnie z art. 10 na rok 2007.

Aktualnie WE liczy 11 państw członkowskich, które produkują węgiel objęty rozporządzeniem węglowym. Udział państw korzystających z tej kategorii pomocy jest bardzo niewielki. Do dnia dzisiejszego Komisja Europejska zatwierdziła plany dostępu do rezerw dla Niemiec, Węgier, Wielkiej Brytanii i Słowacji. Z uwagi jednak na fakt, iż pomoc na inwestycje przypadku Niemiec i Węgier została zatwierdzona w ramach jednej decyzji dotyczącej pomocy dla przemysłów węglowych tych krajów, w niniejszym artykule omówiono zakres pomocy udzielonej na inwestycje początkowe dla Wielkiej Brytanii i Słowacji, gdyż podlegały one odrębnym notyfikacjom do KE.

Wielka Brytania i Słowacja ograniczyły swoje dotacje na pomoc inwestycyjną przyznawaną na podstawie art. 5 ust 2 rozporządzenia węglowego. Oba te kraje całkowicie sprywatyzowały swoje kopalnie będące poprzednio własnością państwa. Proces restrukturyzacji przemysłu górnictwa węgla kamiennego w tych krajach jest zakończony w takim stopniu, że wszystkie kopalnie, które były dalekie od osiągnięcia progu rentowności, zniknęły z rynku. Jednakże wymienione państwa członkowskie postanowiły, że w ramach swojej ogólnej strategii energetycznej, chcą utrzymać na rynku kopalnie węgla, które mają szanse na osiągnięciu rentowności bez stosowania pomocy operacyjnej.

TABELA 1. Pomoc inwestycyjna zatwierdzona zgodnie z artykułem 5 (2) Rozporządzenia 1407/2002

TABLE 1. Investment aid approved under Article 5 (2) Council Regulation 1407/2002 [mln euro]

Rok	Wielka Brytania	Słowacja	Ogółem
2003	22,0	0	22,0
2004	29,5	0	29,5
2005	36,7	1,8	38,5
2006	0	4,1	4,1
2007	0	3,3	3,3
2008	0	3,2	3,2
2009	0	2,3	2,3
2010	0	0,7	0,7

Źródło: Annex to Commission Report on the Application of Council Regulation 1407/2002/EC

1.1. Pomoc na inwestycje dla górnictwa węgla kamiennego Wielkiej Brytanii

Wielka Brytania na mocy Rozporządzenia Rady (WE) 1407/2007 w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego jako pierwsze w UE skorzystała z nowej formy pomocy dla sektora górnictwa węgla kamiennego, tj. pomocy na inwestycje początkowe. W dniu 24 czerwca 2003 r., Komisja uznała za zgodną ze wspólnym rynkiem pomoc na pokrycie kosztów inwestycji zgłoszonych przez władze Wielkiej Brytanii w wysokości 86,1 mln euro.

Program ten miał na celu wsparcie rentownych projektów inwestycyjnych które pomogłyby w utrzymaniu dostępu do rezerw węgla w kopalniach, posiadających perspektywę co do dalszej eksploatacji oraz zabezpieczyłyby miejsca pracy na obszarach dotkniętych restrukturyzacją. Ponadto skierowana była do jednostek celem pokrycia stałych kosztów kapitałowych bezpośrednio związanych z pracami infrastrukturalnymi lub wyposażeniem koniecznym do wydobywania zasobów węgla w istniejących kopalniach. Beneficjentami tej pomocy były przedsiębiorstwa węglowe w Wielkiej Brytanii, które wykazały iż projekt inwestycyjny zabezpieczy dostęp do rezerw węgla które mogą być eksploatowane w sposób uzasadniony ekonomicznie oraz udowodnią, iż w przypadku jej braku, nie będzie możliwości ich eksploatacji. Pomoc ta była skierowana do jednostek, które są rentowne lub bliskie uzyskania rentowności, przy uwzględnieniu ryzyka ze strony warunków geologicznych celem realizacji inwestycji technicznych koniecznych do utrzymania ich konkurencyjności w warunkach średniej rentowności oraz zagwarantowania dostępu do rezerw węgla.

Udzielona pomoc pokrywała koszty związane z zabezpieczeniem dostępu do rezerw ale nie pokrywała kosztów związanych z eksploatacją tych zasobów, tym samym beneficjenci nie otrzymali pomocy na bieżącą produkcję. Zgodnie z Rozporządzeniem 1407/2002 kwota pomocy wyniosła maksymalnie 30 % ogólnych kosztów wskazanego projektu inwestycyjnego i wypłacona została w 3 kolejnych okresach, tj. w 2003, 2004, 2005, przy czym termin jej wykorzystania ostatecznie upływa z dniem 31 grudnia 2008 r. Wybór inwestycji początkowych które zostały dofinansowane dotacją nastąpiło w drodze konkursu, na podstawie złożonych przez przedsiębiorstwa węglowe wniosków. Dofinansowanie wymienionych wysokości projektów inwestycyjnych objęło kopalnie w Anglii, Szkocji i Wali.

Projekty realizowanych zadań z tytułu inwestycji początkowych dotyczyły przede wszystkim:

- ❖ udostępniania zasobów złoża,
- ❖ budowy i rozbudowy poziomów wydobywczych,
- ❖ udostępniania złóż w kopalniach odkrywkowych,
- ❖ prowadzenia robót chodnikowych,
- ❖ drążenia wyrobisk,
- ❖ modernizacji zakładów przeróbki mechanicznej.

W efekcie realizacji wymienionych zadań stworzono dodatkowo 106 nowych miejsc pracy i 4530 zabezpieczono.

1.2. Pomoc na inwestycje dla górnictwa węgla kamiennego Słowacji

Obecnie w Słowacji funkcjonują trzy przedsiębiorstwa węglowe, Bana Zahorie, produkujące 350 000² ton na rok, Hornonitrianske Bane Prievidza, 2 544 000 ton na rok oraz Bana Dolina, produkujące 227 000 ton na rok. Kopalnia Bana Zahorie jest w trakcie częściowej likwidacji, która trwa od lutego 2005 r. Wszystkie trzy kopalnie przechodzą proces restrukturyzacji i racjonalizacji. Słowacja nie eksportuje węgla kamiennego, przy czym węgiel pochodzący z importu zaspokaja krajowy popyt na ten surowiec w około 20%.

² Dane dotyczą roku 2003.

W związku z realizowanym procesem restrukturyzacji przemysłu węglowego, w dniu 25 stycznia 2006 r., KE uznając pomoc za zgodną ze wspólnym rynkiem zatwierdziła pomoc na inwestycje początkowe dla przedsiębiorstwa węglowego Hornonitrianske Bane Prievidza a.s dla przemysłu węgla kamiennego Słowacji w wysokości 13,9 mln euro na lata 2005–2010.

W uzasadnieniu tej decyzji KE odniosła się do kwestii wzmacniania wydajności kopalń, nie w oparciu o pomoc operacyjną, ale w oparciu o pomoc na inwestycje początkowe. Mimo iż wypłata tych środków, podniesie konkurencyjność przedsiębiorstwa węglowego HBP, Komisja uznała ją za zgodną ze wspólnym rynkiem przy założeniu, że nie przekroczy 30% przewidywanych kosztów inwestycji.

2. Pomoc na inwestycje dla górnictwa węgla kamiennego w Polsce

Uwzględniając utrzymujące się w ostatnim czasie wysokie ceny ropy naftowej i gazu, rola węgla kamiennego jako nośnika energii jest bardzo istotna dla bezpieczeństwa energetycznego Polski. Ze względu na kluczowe znaczenie tego nośnika w kontekście zapewnienia w długoterminiej perspektywie stabilnych dostaw, za niezwykle istotną uznaje się realizację przedsięwzięć inwestycyjnych związanych z odbudową bazy zasobowej węgla koksowego i energetycznego. Jest to istotne tym bardziej, iż ostatni okres w działalności górnictwa węgla kamiennego charakteryzował się szeregiem istotnych zmian do których należy zaliczyć:

- ✧ obniżenie poziomu wydobycia węgla kamiennego (z 102,2 mln ton w roku 2000 do 87,4 mln ton w roku 2007 r.),
- ✧ wzrost zużycia węgla kamiennego w kraju (z 83,4 mln ton w roku 2000 do 85,4 mln ton w roku 2007 r.),
- ✧ zmniejszenie długości frontu eksploatacyjnego (z 40,1 km w roku 2000 do 26,0 km w roku 2007.),
- ✧ zwiększanie się średniej głębokości eksploatacji (z 616 m w roku 2000 do 650 m w roku 2007.),
- ✧ znaczny udział wydobycia podziemnego,
- ✧ zmniejszanie się zapasów węgla kamiennego u producentów i u odbiorców,
- ✧ ubytek zasobów operatywnych ogółem węgla kamiennego (z 5 478,8 mln ton w roku 2000 do 3 702,4 mln ton w roku 2006).

W latach 2000–2006 łącznemu wydobyciu węgla kamiennego w wysokości 596,1 mln ton towarzyszył prawie 3-krotnie większy ubytek zasobów operatywnych, co wynikało zarówno ze szczypania zasobów w wyniku eksploatacji, jak również przeklasyfikowań oraz skreśleń zasobów z ewidencji.

Na koniec 2006 r. stan udostępnionych (na poziomach czynnych) zasobów operatywnych wyniósł 2 647,0 mln ton a zapotrzebowanie krajowe do 2030 r. na energię pierwotną z węgla kamiennego wyniesie łącznie 1 751,8 mln ton.

Tym samym przy założeniu braku inwestowania w udostępnianie nowych pól i poziomów eksploatacyjnych, po 2030 r. do dyspozycji pozostałoby jedynie 895,2 mln ton węgla

kamiennego. Oznacza, że przy rocznym wydobyciu na poziomie 80 mln ton zasoby te wyczerpią się całkowicie w okresie kolejnych 11 lat.

2.1. Ramy prawne w zakresie pomocy na inwestycje w górnictwie węgla kamiennego w Polsce

Z dniem akcesji Polski do Unii Europejskiej, tj. 1 maja 2004 r., Polska przyjęła całość prawodawstwa wspólnotowego, w tym stosowanie w polskim górnictwie zasad wynikających z Rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 z dnia 23 lipca 2002 r., oraz Decyzji Komisji z dnia 17 października 2002 r., ustanawiającej wspólne ramy przekazywania informacji potrzebnych do stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego dotyczących udzielania pomocy publicznej podmiotom tego sektora.

W związku z powyższym w 2004 r. Polska przedstawiła Komisji Europejskiej dokument pt: „Plan dostępu do zasobów węgla kamiennego w latach 2004–2007 oraz plan zamknięcia kopalń w latach 2004–2007”, uzyskując na podstawie Decyzji z dnia 22 czerwca 2005 r. w sprawie pomocy państwa dla polskiego sektora węglowego w latach 2004–2006 (K(2005)1796 wersja ostateczna), akceptację planowanej do udzielenia wielkości pomocy państwa oraz zasad jej udzielania. W swej decyzji Komisja Europejska uznała plan restrukturyzacji polskiego sektora górnictwa węgla kamiennego za zgodny ze wspólnym rynkiem oraz zatwierdziła wielkość pomocy państwa dla polskiego przemysłu węgla kamiennego w latach 2004, 2005 i 2006. W lutym 2007 r., Polska wystąpiła z uproszczonym wnioskiem notyfikacyjnym do KE o akceptację wydłużenia pomocy państwa na rok 2007.

Wielkość pomocy państwa dla polskiego sektora węglowego w latach 2004–2007 zaakceptowana w wymienionej Decyzji KE Nr K(2005) 1796 z dnia 22 czerwca 2005 r., wyniosła 6 234 706,05 tys. zł, przy czym faktycznie udzielona pomoc wyniosła 4 410 119,2 tys. zł.

Podstawową przyczyną nie udzielenia pomocy w zakładanej wysokości było ograniczenie możliwości budżetowych państwa, co uniemożliwiło m.in. udzielenie pomocy na inwestycje początkowe, która w przypadku poprawy kondycji finansów publicznych podlegałaby odrębnej notyfikacji.

W związku z koniecznością kontynuacji zadań narzuconych wcześniejszymi uregulowaniami prawnymi z zakresu restrukturyzacji branży górnictwa węgla kamiennego, w tym przede wszystkim ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego, Rada Ministrów przyjęła dokumenty, które stanowią podstawę prawną udzielania pomocy dla górnictwa węgla kamiennego tj:

- ✧ Ustawę o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008–2015 z dnia 7.09.2007 r. (Dz.U. nr 192 poz 1379)
- ✧ Strategię działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007–2015 (przyjęta przez Radę Ministrów dn. 31.07.2007 r.)

Zgodnie z zapisami wymienionych dokumentów przewiduje się, że na inwestycje początkowe w górnictwie może zostać przyznana pomoc państwa w formie dofinansowania ze środków budżetu państwa. Pomoc ta udzielana może być na zasadach określonych w art. 5 ust. 2 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 z dnia 23 lipca 2002 r. w sprawie pomocy

państwa dla przemysłu węglowego i dotyczyć będzie pokrycia początkowych kosztów inwestycji, tj. stałych kosztów kapitałowych bezpośrednio związanych z pracami infrastrukturalnymi lub wyposażeniem koniecznym do wydobywania zasobów węgla w istniejących kopalniach.

Jednak podobnie jak w przypadku notyfikowanego przez KE na lata 2004–2007 planu restrukturyzacji pomocy dla górnictwa węgla kamiennego należy pamiętać, iż udzielanie pomocy państwa na inwestycje początkowe w górnictwie węgla kamiennego uzależnione będzie od sytuacji finansów państwa. Minister właściwy ds. finansów publicznych podczas prac nad projektem budżetu państwa każdorazowo przeprowadzi analizę możliwości udzielenia pomocy na dofinansowanie inwestycji początkowych. Ewentualne udzielenie pomocy państwa na inwestycje początkowe wymagać będzie notyfikacji Komisji Europejskiej.

2.2. Planowany zakres inwestycji początkowych w polskim górnictwie węgla kamiennego

W związku z wytycznymi zawartymi w dokumencie „Strategia działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007–2015” odnośnie kształtowania strategii poszczególnych spółek, zarządy spółek węglowych zostały zobligowane do opracowania swoich strategii działalności na lata 2007–2015. W strategiach tych określono zakres rzeczowy i finansowy dla inwestycji początkowych na lata 2007–2015.

Wynika z nich, iż przewiduje się realizację 39 zadań inwestycyjnych w 20 kopalniach węgla kamiennego o łącznych nakładach finansowych 6 464,0 mln zł. Na lata 2009–2010 planowana kwota ma wynieść 2 864,1 mln zł, z czego przewidywana dotacja z budżetu państwa na dofinansowanie w tym okresie (zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) 1407/2002 – 30% łącznych nakładów na lata 2009–2010) powinna się kształtować na poziomie 859,2 mln zł.

Kwota ta winna zapewnić realizację przedsięwzięć odtworzeniowo-modernizacyjnych w zakresie niezbędnym do utrzymania ciągłości ruchu zakładów górniczych (kopalń). Inwestycje odtworzeniowo-modernizacyjne dotyczyć będą w szczególności udostępnienia złóż z nowych poziomów wydobywczych, rozbudowy poziomów już istniejących oraz modernizacji dróg transportowych i wentylacyjnych, co decyduje o bezpieczeństwie pracy załóg górniczych. W ramach prowadzonych prac inwestycyjnych realizowane będą zadania w dwudziestu kopalniach węgla kamiennego i dotyczyć będą:

- ✧ udostępniania złóż z nowych poziomów wydobywczych oraz rozbudowy poziomów już istniejących – 19 zadań,
- ✧ modernizacji szybów (wydobywczych i wentylacyjnych) – 5 zadań,
- ✧ modernizacji zakładów przeróbki mechanicznej węgla kamiennego – 7 zadań,
- ✧ zakupu wysokowydajnych kompleksów ścianowych. – 7 zadań,
- ✧ uruchomienia centralnej klimatyzacji – 1 zadanie.

Jak wynika z powyższego zestawienia, prawie 50% zadań inwestycji początkowych obejmuje projekty prowadzące do rozszerzenia frontu eksploatacyjnego, a co za tym idzie zwiększenia bazy zasobowej w kopalniach.

2.3. Warunki uzyskania pomocy na inwestycje początkowe

W związku z faktem, iż dofinansowanie kosztów inwestycji początkowych z budżetu państwa nie było dotychczas uregulowane w przepisach dotyczących funkcjonowania górnictwa węgla kamiennego, obecnie trwają prace nad Rozporządzeniem w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wykorzystania dotacji budżetowej.

W przedmiotowym rozporządzeniu zawarto przepisy dotyczące dofinansowania z budżetu państwa inwestycji początkowych do wysokości 30% ogółu kosztów inwestycji, o których mowa w art. 18 ustawy z dnia 7 września 2007 r. „O funkcjonowaniu... (Dz.U. nr 192, poz. 1379).

Rozporządzenie to określa:

- ✧ szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz wykorzystania dotacji budżetowej, przeznaczonej na dofinansowanie do inwestycji początkowych,
- ✧ tryb rozliczania przyznanej dotacji budżetowej,
- ✧ szczegółowe warunki powodujące cofnięcie lub czasowe wstrzymanie wypłaty przyznanej dotacji budżetowej.

W projektowanym rozporządzeniu w sprawie szczegółowych warunków trybu przyznawania i wykorzystania dotacji budżetowej wymieniono taksatywnie rodzaje kosztów kwalifikujących się do objęcia dofinansowaniem do inwestycji początkowych. Są to koszty związane z:

- 1) szybami i głównymi upadowymi,
- 2) chodnikami przewozowymi i innymi obiektami infrastruktury,
- 3) instalacjami i urządzeniami mechanicznymi w zakresie dotyczącym:
 - a) wydobywania i obudów,
 - b) wyrobisk,
 - c) transportu,
- 4) nowoczesnym zarządzaniem w zakresie:
 - a) zdalnego monitoringu,
 - b) komunikacji,
 - c) zarządzania danymi,
- 5) zakładami wzbogacania węgla i instalacjami powierzchniowymi.

W związku z faktem, iż Rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 z dnia 23 lipca 2002 r. w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego wygasa z dniem 31.12.2010 r. a uwzględniając fakt, iż aktualnie nie przewiduje się przedłużenia obowiązującego rozporządzenia węglowego, władze Polski powinny wystąpić z wnioskiem notyfikacyjnym do KE o akceptację pomocy na inwestycje początkowe dla przedsiębiorstw węglowych w jak najszerszym zakresie na podstawie przedmiotowego Rozporządzenia przed upływem tej daty. Jeżeli zobowiązania dotyczące pomocy zostaną podjęte do końca 2010 r. wypłata przyznanej pomocy może odbywać się po 2010 r. Ewentualne udzielenie pomocy po tej dacie mogłoby nastąpić na podstawie art. 87 ust 3 lit c Traktatu WE.

2.4. Efekty inwestycji początkowych

Szacuje się, że efekty uzyskiwane ze zrealizowania inwestycji początkowych które przedstawiono w rozdziale 2.3 zostaną osiągnięte do końca roku 2015, a do najważniejszych należy zaliczyć:

- ✧ znaczne zmniejszenie udziału wydobycia podziemnego, co zdecydowanie wpłynie na ograniczenie możliwości występowania niebezpiecznych zdarzeń w kopalniach węgla kamiennego,
- ✧ skrócenie dróg transportowych na dole kopalń, co umożliwi sprawniejsze przemieszczanie się ludzi i materiałów, poprawiając tym samym efektywność produkcji,
- ✧ modernizację parku maszynowego, głównie obudów zmechanizowanych (zwiększona odporność, nowoczesne systemy sterowania, skrócony czas ich przebudowy),
- ✧ modernizację zakładów przeróbki mechanicznej węgla prowadzącą do poprawy parametrów jakościowych węgla handlowego,
- ✧ zwiększenie bazy zasobowej poprzez:
 - ✧ pozyskanie węgla z nowych rejonów i poziomów eksploatacyjnych,
 - ✧ objęcie eksploatacją nowych obszarów górniczych nie posiadających dotychczas nadań górniczych.

Realizacja powyżej omówionych zadań w zakresie inwestycji początkowych pozwoli na:

- ✧ udostępnienie dodatkowo 1 184,2 mln ton zasobów operatywnych,
- ✧ zwiększenie bazy zasobowej po 2015 r. z 2 178,8 mln ton do 3 363,0 mln ton (o 54,4%),
- ✧ wydłużenie żywotności tych kopalń – w odniesieniu do wielkości określonych w strategiach funkcjonalnych – od 1,8 do 60,0 lat,
- ✧ zapewnienie dostawy węgla energetycznego do energetyki zawodowej,
- ✧ utrzymanie wiodącej roli Polski w Unii Europejskiej jako producenta węgla koksowego,
- ✧ zagwarantowanie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez zwiększenie wydobycia węgla kamiennego do 98,0 mln ton w 2015r.

Podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonego przez Główny Instytut Górnictwa projektu badawczego, określono scenariusze rozwoju technologicznego górnictwa węglowego do 2020 roku w Polsce. Celem tej analizy było wskazanie działań i technologii priorytetowych dla funkcjonowania rozwoju górnictwa. Analiza przeprowadzona przez GIG wykazała, iż aby górnictwo węgla kamiennego mogło funkcjonować musi zostać powiększona baza zasobów operatywnych, która bez inwestycji w 2020 roku będzie wynosiła około 2/3 aktualnie posiadanych zasobów. Jednak zdaniem ekspertów, niemożliwym jest aby taka ilość wystarczyła do zapewnienia odpowiedniego dla energetyki poziomu wydobycia. Wobec prognoz zakładających prawie dwukrotny wzrost zapotrzebowania na energię do 2020 roku, ważne jest aby już teraz określić, jak duża część energii ma pochodzić z węgla, a w związku z tym, iż odbudowa kopalń to inwestycja kosztowna i długotrwała, decyzje powinny zapadać z dużym

wyprzedzeniem. Obok udostępniania nowych złóż wśród priorytetów dla górnictwa eksperci wskazali także m.in.

- ✧ automatyzację wydobycia węgla, szczególnie w niebezpiecznych obszarach,
- ✧ wdrożenie efektywnych systemów informatycznych,
- ✧ unowocześnienie robót udostępniających nowe pokłady – drażenia chodników, przygotowywania ścian wydobywczych itp.

Mając na uwadze rolę i znaczenie rodzimych zasobów węgla kamiennego w zaspokajaniu potrzeb energetycznych kraju polityka państwa wobec sektora górnictwa węgla kamiennego, uwzględniać musi wymienione priorytety w kontekście nie tylko bezpieczeństwa energetycznego kraju, ale i UE. Ograniczone zasoby nośników energetycznych Unii Europejskiej, takich jak ropa naftowa czy gaz, powinny utwierdzać decydentów politycznych w przekonaniu, iż w kreowaniu polityki w sektorze wytwarzania energii przede wszystkim należy uwzględnić rodzimą bazę nośników energetycznych. Tym bardziej, iż biorąc pod uwagę światową sytuację na rynkach ropy naftowej oraz gazu ziemnego, cena energii elektrycznej z węgla w średniej perspektywie czasowej nadal będzie należała do najniższych w porównaniu do cen energii pochodzącej z innych nośników.

Literatura

- [1] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu ekonomiczno-społecznego i Komitetu Regionów – sprawozdanie Komisji o stosowaniu Rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego – Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela dnia 21.05.2007 r.
- [2] Aneks do Komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiego Komitetu ekonomiczno-społecznego i Komitetu Regionów – sprawozdanie Komisji o stosowaniu rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego – Komisja Wspólnot Europejskich, Bruksela dnia 21.05.2007 r.
- [3] Rozporządzenie Rady WE 1407/2002 z dnia 23 lipca 2002 r. w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego.
- [4] Notatka ws. Projektu Komunikatu Komisji – Sprawozdania Komisji ze stosowania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 z dnia 23 lipca 2002 r. w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego – Stałe Przedstawicielstwo RP przy UE, Bruksela 12.02.2007 r.
- [5] Projekt z dnia 6.03.2008 r. i uzasadnienie do Rozporządzenia Ministra Gospodarki w sprawie szczegółowych warunków, trybu przyznawania oraz wykorzystania dotacji przeznaczonej na dofinansowanie do inwestycji początkowych oraz szczegółowych warunków powodujących cofnięcie lub czasowe wstrzymanie wypłaty przyznanej dotacji.

Henryk PASZCZA, Magdalena BIAŁAS

Initial investments in hard coal industry in a view of EU's energy security strengthening

Abstract

The paper outlines the current conditions on granting of staid aid to hard coal industry with respect to aid for initial investment in accordance with State Council Regulation (EC) 1407/2002 of 23 July 2002. The aid for initial investment granted for UK and Slovakia has been discussed in the article. Additionally, considering the given category of aid, to be granted to the Polish hard coal industry, both the initial investment scope and their expected results included in the Operating Strategy prepared by the coal companies for 2007–2015 have been presented in the article.

KEY WORDS: energy security, initial investment, aid for hard coal industry